Ч. 57. Львів, середа 3. мая 1922. Почтову нвлежність оплачено гуртом. Рік I.

Громадський Вістник

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 1000 М ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 75 марок, Чехословаччині 25 корон ч., Болгарії 50 левів, Румунії 50 лей. Австрії 1400 корон. Зміна адреси 50 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ: Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення“ 50 М., в „Надісланім“, в „Оповістках“ і некрольоги 75 М. Між новинками і в редакційній части 150 М., на першій стороні 200 М. За дрібні оголошення 15 М від слова: товстим друком подвійно. В неділі і свята 50% дорозче.

Виходить о годині 7. рано.

Один прим. 40 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Ватиканські містерії.

В 28-ім ч. „Гр. В.“ подали ми жалі римського кореспондента „Варшавского Курєра“ на католицьку італійську пресу, яка з початком марта с. р. більше місця присвятила українсько польським відносинам.

Сьогодня маємо змогу докладнійше познайомити наших читачів зі змістом статтей „Іль Пopольо Романо“.

„Іль Пopольо Романо“ з дня 9. марта пише:

„Папа Венедикт XV, звідомлений дуже лихо Поляками, покликав тому три роки митрополита Шептицького до себе на розмову, в котрій зробив йому закид ізза сього, що Шептицький іменував на власну руку епископа. Митрополит Шептицький відповів папі, що папа Пій X. надлив його повновластю іменувати епископів і щó дотичний документ находиться в ватиканськім архіві. Одначе даремно шукано за цим документом, який десь пропав. Але на щастя кардинал Мерсіє був свідком розмови папи Пія X. з Шептицьким і потвердив заяву українського митрополита. Наслідком цього папа Венедикт XV. наново потвердив уповноваження, дане Папою Пієм X. Митрополитові Шептицькому.

„Минулого року іменував м. Шептицький о. Осипа Боцяна епископом у Луцьку на Волині, занятій Поляками. Це іменовання потвердив також папа Венедикт XV. Розуміється, що польське правительство оперлся цьому іменованню й навіть не дозволило о. Боцянови поїхати до Луцька. Але цього було Полякам за мало. Вони навіть не хотіли, щоб о. Боцян мав титул луцького епископа. По довгій і безуспішній боротьбі коло св. Престола, впали польські агенти в Римі на ось який сміливий плян, щоби затерти моральне значіння іменування луцького епископа та показати вірним далекої дієцезії, що о. Боцян уже не є луцьким епископом. Отже що задумали Поляки зробити? Вони постановили счеркнути його імя з офіціяльної папської літописи. Цей плян удався польським агентам, але не дуже. Недосвідність справників виявила незвичайно цікавий обман, який викликав скандал.

„В однім із перших примірників папської літописи за рік 1922, на стороні 161, стоять написані ось які слова:

„Луцьк — епископ українського обряду (rito ruteno). На місці імени о. Боцяна є там точки, котрі означають „Посада необсаджена“ (sade vacante).

„Але коли подивитися на сторону 962 папської літописи на азбучний показчик імен, то читається імя „Осип Боцян“... Очевидно ці, що старалися виконати плян Поляків у папській літописі забули на смерть вичеркнути імя о. Осипа Боцяна в азбучнім показчику... Але зони зараз помітили це, бо у других примірниках папської літописи вставили нову картку, в котрій щезли навіть слова „Луцьк — епископ українського обряду“... Також стор. 962 літописи заступили иншою карткою, на котрій уже нема імени „Осип Боцян“. Так отже випущено „третє, переглянене і справлене видання папської літописи. Та на щастя між людьми находиться 200 первісних, достовірних примірників літописи, в котрих і на стр. 161 і на стор. 962 стоїть виразно імя о. Осипа Боцяна.

„Цей польський скандал у Ватикані викликав велике враження. Папа крайно обурився і негайно наказав перевести строге слідство. У ватиканських і дипльоматичних кругах творить сфальшування й перекручення папської літописи з боку Поляків предмет усіх розмов і дискусій.

„Що найбільше вразило ватиканські круги, то це, що сфальшування папської літописи за рік 1922 допустилися Поляки якраз підчас недуги папи Венедикта XV. і тоді, коли св. Престол був необсаджений.

„Ця боротьба Поляків проти української унiятської церкви зажурила дуже Ватикан. Польська преса не щадить навіть нападів на папу Пія XI., котрий ще за свого побуту як нунцій пізнав у Варшаві докладно всю складність польсько-українського питання й намагається розвязати його справедливо.

„Пригадаймо, як о. Джінокі, котрий поїхав з місією на Україну, мимо найбільших зусиль ніколи не вдалося дістати до Львова, бо Поляки все найшли якусь причину, щоб його туди не пустити“.

„Іль Пopольо Романо“ з 10. марта 1922 наводить розмову кореспондента часопису з польським епископом Ропом, який на всі питання про польский скандал із папською літописю відповідає, що нічого не чув і нічого не знає... Одначе часопис подає цю розмову в такій формі, що не лишає сумніву про знання, а може й участь польського епископа в цій брудній справі, тим більше, що Роп кидається з низькою лайкою на Митрополита Шептицького за це, що він, мовляв, занадто займається політикою. Далі на питання в справі його погляду на правно державне становище Сх. Галичини, Роп відповідає, що він політикою зовсім не займається.

З приводу скандалу з папською літописю приносить „Іль Пopольо Романо“ з дня 12. марта 1922 свою розмову з визначним Італійцем, який довгі літа займався східно-европейським питанням і який на зажит ч[illegible] сфальшування папського документу, відповів ось як:

„Цей польський скандал — це тільки епізод боротьби на великий розмір проти українсько-католицької церкви, котра уявляє собою найпільнійшу перешкоду для здобуття Східної Галичини, Волині й Поділя, тих чисто українських земель. Отже тут не йде про ватиканський скандал, тільки про скандал, якого жертвою впав Ватикан. Нема найменшого сумніву, що робота Поляків у Ватикані, їх переслідування української церкви, все це творить неподільну частину, складного пляну завоювання українських земель, пляну, який не має нічого спільного з поширюванням і з пропагандою католицизму на Україні. Всі польські партії тільки й про це думають, як би відбудувати історичну Польшу від Балтійського до Чорного моря, не рахуючися при цім зовсім зі змаганнями до державної незалежности всіх сусідних народів“.

* * *

Дальше цей Італієць подав засоби, при помочи яких Поляки поборюють своїх сусідів. Характеристики цих засобів не подаємо з огляду на польську цензуру.

Справа Східної Галичини.

Льойд Джордж буде домагатися вирішення східно-гал. проблеми.

Париж, 25. IV. (Авас) „Еко д' Парі“ повідомляє з Ґенуї, що Льойд Джордж остане в Ґенуї до 10. мая і задумує піднести перед союзниками справу вирішення ріжних проблем, передовсім східно-галицької проблеми.

Італійська преса про східно-галицьку справу.

Італійська преса живо відгукнулася в нашій справі. Навіть римський „Corriere diplomatico e consolare“ з 20. IV. помістив дві величезні статті (політичну й економічну) про необхідність вирішення східно-галицького питання. Ґенуенські часописи: „Caffaro“ з 20. IV., інтервю з головою нашої делеґації д-ром К. Левицьким і з 23. IV. „Il Mondo“ з 23. IV., „Il Cittadino“ з 23. IV., „Il Lavoro“ з 23. IV., „Il Secolo“ з 23. IV. принесли дуже прихильні для нашої справи статті.

Українські справи.

Протестуюче віче українського студентства в Празі.

Дня 22. с. м. відбулося в Празі велике протестуюче віче українських і білоруських студентів зі всіх закутин ЧСР. В короткім рефераті подано факти переслідування українських студентів польськими властями у Східній Галичині та поінформовано, за що більш чим півроку, держить польська влада у львівській тюрмі 12 українських студентів та через що 12. с. м. почали вони голодівку.

Присутні на вічу устами кількох сот учасників висловили рішучий протест проти арештовання українських студентів польськими властями у Східній Галичині, проти держання їх по тюрмах через проволікання слідства, проти методів польського режіму. Опісля принято такі резолюції:

Всеукраїнське та білоруське студентство, перебуваюче на області ЧСР.

1) висказує щирі слова привіту, співчуття та пошани голодуючим товаришам,

2) відноситься до Союза оборони прав чоловіка і горожанина в Женеві, до Ліги народів, до учасників Ґенуенської конференції, до Конфедерації студентства в Брукселі та до всього студентства світу з протестом проти поведення польської влади з українським студентством і українським народом взагалі,

3) рішає устроїти публичну маніфестацію.

Рівночасно винесено на вічу подібні резолюції з приводу арештовання польськими властями на Волині, Поділлю і Підляшу українських культурних діячів, котрих без попереднього слідства вивезено до тюрми під Гданськ.

Пр. 120|22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Громадський Вістник“ ч. 52. з дня 25. квітня 1922. в артикулі під наголовком 1) „Між молотом і ковалом“ в уступі від слів „иншими словами“ до кінця артикулу, 2) „Український Зїзд Холмщини та Підляша“ в уступах а) від слова „соборности... до слів „тільки чесною“, б) від слів „Наш порятунок“ до кінця артикулу містить в собі єство ad 1) проступку з § 308 з. к., ad 2) злочину з § 65 а закону карного, уznав доконану в дня 25. квітня 1922. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. п. к., заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862. Д. п. д. № 6. ех 1863 а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мкп. — Львів, дня 26. квітня 1922.

(Підпис нечиткий).

Підкарпатська Україна.

(Політично-національний рух.)

В політичних відносинах на Підкарпатській Україні замітні в останніх часах деякі зміни. Передовсім знесено т. зв. „штатаріюм“ т. є. виімковий стан, який тривав тут від часів прилучення Підкарп. України до Чсл. Реп., якого знесення не зробило на населення великого враження, бо і передтим приноровлювано його доволі лагідно.

Дальше в чеській пресі замітний зворот до української орієнтації відносно культурного напряму тутешніх Русинів. Можливо, що це відп відає теперішній зовнішній політиці Бенеша, який переконався що Українці, а не Москалі, будуть його мостом на схід, але ще більше спричинила цю зміну у відношенню тактика і поведення перебуваючих тут українських еміґрантів з одного боку і кацапських з другого.

Українці здобули собі марку людей позитивної і творчої праці над відродженням змадяризованих Русинів. Вони не вмішуються до політики, до язикових, правописних, і релігійних спорів тут. Русинів, бо знають, що сам природний розвій піде по лінії наших бажань. Українці працюють з великим успіхом по всіх культурних і економічних інституціях, студіюють тутешній говор, приноровлюються до тутешнього правопису (Огоновського), може навіть забагато уступств зробили етимольоґії, бо вже викликали проти себе реакцію деяких поступовійших під тим оглядом Підкарпатських Українців (д-р Панкевич — а правопис „Руськоѣ Нивы“).

Натомісць кацапи виявили себе, як всюди, розкладовим елементом і авантурниками, які до пожиточної і творчої праці неспосібні. Нема публичного чи товариського скандалу, в якому головних роль не грали би кацапи і то як галицькі „обєдинителі“, так і Великороси. (мордобиття Ґаґатка, скандал проф. Машкевича і т. д.).

З поміж інституцій найважнійшу ролю при відродженню Підкарпатської України відграють: „Просвіта“, „Руський Театр“ і „Подкарпатський Банк“. Недавно основано також „Народню Торговлю“ на кооперативних началах.

„Просвіта“ видає книжочки для народа, закладає читальні по селах, а головно опікується театром і роздобуває для нього державні субсідії. Театр у відродженню тої країни відграє найважнійшу ролю. Наша пісня добирається навіть до найбільше змадяризованих кругів населенря, до яких не мають доступу ані преса, ані література, бо не знають своєі мови. В театрі працюють місцеві Українці, Галичине і Наддніпрянці в повній згоді, що рідко в театральних дружинах буває. Деяким Галичанам роблено ще на В. Україні закид самохвальства та, на жаль, і тут декому з них треба його зробити.

В театрі є собі незла співачка, хоч далеко недорівнуюча голосом иншим співачкам п. Д., та — на нещасття — має чоловіка, котрий власними „рецензіями“ засипує всю українську пресу на земському шарі і хоче в них особою п. Д. затьмити Сельму Курц і Крушельницьку, та тим компромітує не лише жінку і себе, але і всіх Українців.

Із економічних інституцій дуже гарно розвивається „Подкарпатський Банк“, який задумує підвисшити акційний капітал із 5 на 10 міліонів ч корон. Цей банк є сілю в оці мадяронів і кацапів. Вони хотіли основати для конкуренції „Русско-англійський Банк“ з 250 міліонами ч. корон, які хоче перефорсувати мадярське правительство під англійською фірмою до Підкарпатської України і тут робити мадярську політичну пропаґанду. Однак пражське правительство на тім полапалося і аґентів цього банку поарештувало.

З особистих новинок замітне тут усунення ужгородського посадника міста Мирона Стрипського з уряду (в звязи з тим банком) і покликаннє на його місце седріяльного судді д-ра Бачинського. Стрипський, брат відомого Гіядора Стрипського, редактора час. „Ukránia“ за мадярських часів, чоловік без постійного характеру і переконань хилився зразу до української орієнтації, але як тільки повіяв був тут недавно протиукраїнський вітер, він безцеремонно перейшов до кацапського табору і завдяки тому став „градоначальником“. А що кацапські авантурники заключили недавно політичний союз із тутешніми Мадярами і мадяронами, отже і він почав вести мадяронську політику, на якій зломив голову.

Незабаром має виходити в Ужгороді перший щоденник українського напряму.

Комітет, який від довшого часу збирає жертви на „Народний дім“ в Ужгороді, має купити найбільший готель в місті „Коруна“, і перемінити його на „Руський Народний Дім“. Се найкращий будинок в місті, коштувати має около 2 і пів чеськ. корон, в ньому помістились би всі руські інституції.

Взагалі національне відродження наших закарпатських братів поступає скорим кроком вперед, чого їм із щирої душі бажаємо. — *Чм.*

Конференція в Ґенуї.

Велика політична промова Льойда Джорджа.

На прийняттю, данім англійськими денникарями для американських денникарів в ресторані Олімпія в Ґенуї виголосив Льойд Джордж о півночи велику політичну промову, в якій м. и. зказав:

Ґенуенська конференція є на мою думку одною з найважнійших, які колинебудь відбулися в Европі. Чи увінчається вона успіхом, чи заведе, то все таки матиме вона глибокий вплив на долю нашого великого континенту, а також на инші, коли є ще инші континенти, бо урядово про цей факт нічого не знаю (веселість). Думаю, що ці континенти не здають собі урядово справи з нашого істнування. Одначе якенебудь є наше відношення до них, наша доля матиме завжди вплив на їх долю. Ось тому ґенуенська конференція є вугольним каменем в історії цілого світа.

Після скінчення великої війни, надіємося, що в будуччині вдасться уникнути поновного, такого страшного розливу крови. Чи ця надія сповниться — залежить в першій мірі від того, яким шляхом піде Европа після ґенуенської конференції. Є ще багато справ до упорядкования, а до того потрібна завжди терпеливість. Не можна бути нерворим, бо по двох чи трьох тижнях тревання конференції не можна ще мати в руках дефінітивних вислідів. Для полагодження багатьох ріжнородних европейських питань потреба довшого часу.

Від Балтику по Чорне Море немає просто граничної лінії, за яку би не боренося. Східна Европа ще не сформована, всюди істнує небезпека війни. Часом є вина по одній стороні, часом винні обі сторони. Правдива причина непевности лежить в специяльних відношеннях Східної Европи. Народи находяться в стані плиннім, так, як земля, доки не сціпеніла. Трудність найдення границь, які могли би бути признані народами, є тільки частю великих трудностей, що поважно загрожують европейському мирови. Кілька з цих трудностей буде можна усунути на ґенуенській конференції. Істнують два великі народи: Німці і Москалі. Неможливо, щоби ці два великі народи, що замешкують дві третині континенту, постійно держано в ризах. Хто думав би так — був би сліпий.

Німецько-російський договір викликав у деяких здивовання. Бесідник перестерігав перед цим договором від довшого часу і передбачував, що до такого договору дійде. Зголодніла Росія і огірчена Німеччина мусіли себе найти. Під цю пору тріюмфують аліянти. Коли одначе побіда переміниться в поражку, коли несправедливість сплямить побіду, тоді мусітиме наступити відплата. Мусимо бути справедливі, великодушні і геройські. Тому бесідник бажає, щоби ґенуенська конференція увінчалася успіхом, щоби принесла пакт мира. Без цього пакту мира Ґенуа н чого не зробить. Тоді могла би конференція оживити виміну товарів, вести курс валют, одначе це не булоб ще покінченням того всего, що потрібне світови.

Вкінці Л. Джордж висказав жаль, що Зєдинені Держави не є репрезентовані на ґенуенській конференції. В Америці не зрозуміли ціли цієї конференції. Голос Америки висів би прецінь понад сварнями народів і Америка сталась би великим суддєю мира Бесідник візвав усіх, щоби були доброї думки і не дошукувалися всюди перешкод на дорозі до мети, яка мусить бути осягнена. Належить мати віру і через цю віру скріпити волю. Належить слушити людству.

Ратенау про промову Л. Джорджа.

Ратенау говорячи перед денникарами про враження мови Л. Джорджа сказав між иншим: Тепер зачалася нова фаза конференції. Навязую це до того, що сказав Л. Джордж англійським і американським денникарям. Жалую що мене при тому не було, бо ту промову вважаю одною з найбільше блескучих і найліпшою з тих, які дотепер виголосив англійський премєр. Велике враження зробила на мене пронизливість, з якою глянув Л. Джордж в далеку будуччину. Він поставив конференції три великі домагання: „fcre, just and equitable“ (справедливіст, великодушність, лицарскість). Ті слова повинн бути написані золотими буквами над салею засіданнь конференції.

Вірю, що коли Л. Джордж опанований тою думкою, доведе Европу до трівкого миру і спонукає всі нації на підставі зобовязаннь, здержатися від всякої военно акції, — то факт цей викличе одушевлення цілого світа. Не знаю точно, — сказав Ратенау, — який є той проєкт, але можу впевнити панів, що кождий плян для заведення в Европі справжнього мира, опертого на справедливости і рівноправности всіх народів, привитає Німеччина з одушевленням і зробить все можливе, щоби допомогти до його здійснення.

Загострення політичної кризи.

В. Б. К. доносить: Політична кріза в Ґенуї загострилася. Барту в супереч попереднім телефонічним інструкціям, одержав предложення, приїхати негайно до Парижа, щоби скласти на раді міністрів звіт про ситуацію, головно в справі санкцій. Барту вже виїхав і обіцяв повернути до Ґенуї в середу рано. Засідання політичного субкомітету зістало ізза того відложене.

Анґлійська преса про політику Л. Джорджа.

Анґлійська преса поділилася в теперішний мент на два табори. Один вихвалює і одушевляється тактикою Льойд Джорджа, підчас коли другий, з Морнінг Пост на чолі, гостро критикує його політичну лінію, закидуючи Л. Джорджови пожертвовання інтересів Анґлії інтересам особистим з огляду на близькі вибори. Льойд Джордж, — пише Морнінґ Пост, — маючи на меті зєднати для себе робітничі та радикальні круги, йде на руку Совітам і Німеччині Ріжниця між Поанкаре і Льойд Джорджом полягає на тому, що підчас коли один робиться сліпим, другий бачить ясно близьку небезпеку.

„Таймс“ приписує причину ґенуенських інцідентів, розхвилюванню політиків головно французьких і вважає одиноким средством для успокоєння Евр пи заключення договору між Анґлією і Францією Обі держави заключили би рівночасно такі договори з Бельґією.

„Дейли Експрес“ виходить з заложення, що кождий, хто бажає для Европи миру і відбудови, мусить похвалити політику Л. Джорджа, ворогами його останугь тільки ті, що бажають Европі лиха і продовження дальшої ненависти між народами.

„Дейли Майль“ поміщує остереження під адресою Франції, мовляв Франція мусить вже раз зрозуміти, що жиємо на землі, а не в раю, де кожда забаганка може сейчас сповнитися. Льойд Джордж є занадто досвідчений, щоби міг позволити водити себе за ніс, або бути заскоченим рапалійським договором.

„Дейли Хронікль“ остерігає рівнож Францію при чому пише, що коли Франція покине ґенуенську конференцію то найдеться морально і політично ізольованою. Кождий буде її недовірювати і вона остане сама, уважана всіми як ворог миру в Европі.

На прикінци пише дипльоматичний співробітник „Дейли Телеграф“ що мимо ґенуенських інцідентів і мимо мови в „Бар де дук“, має повну надію на будучу мирову працю для Европи з боку Анґлії і Франції.

Більшевицькі несподіванки.

„Сєгодня“ довідується, що совітський уряд приготовив на сам кінець ґенуенської конференції ще одну несподіванку. На останній день нарад в Ґенуї проєктується виступленнє Літвінова з сензаційними ревеляціями, які відносяться до підготовлюваних інтервенцій в Росії з боку цілого ряду чужих держав. Совітська делеґація зложить заяву про заключеннє військової конвенції поміж совітами а Німеччиною, мотивуючи цей крок спільною небезпекою обох держав. Врешті совітські повновласники зажадають розглянення спрепарованого ad hoc меморанда, яке зложать для кращого враження не особисто а посередством представників робітничих партій цілого ряду країв.

Чічерін грозить.

Чічерін звернувся в острій формі до президента Факти з домаганнєм відповіди комісії експертів на лист з дня 20. квітня. Чічерін запитується о рацію нескликування політичної комісії та дивується поголоскам, що та комісія має бути скликана без участи Росії. Чічерін домагається скликання комісії та критикує дотеперішні способи переговорів дотично розвязки російського питання і виказує суперечність їх з резолюціями в Кан, врешті заявляє, що оскільки запрошуючі держави не приймуть пропозиції з 20. квітня за основу дискусії, то Росія поверне до становища свого меморанда.

„Берл. Таґеблят“ про ноту Чічеріна.

Берлін. В справі вчорашньої ноти Чічеріна до Де Факти „Берл. Таґеблят“ пише: „Нота є сильним а рівночасно необхідним словом. Російська делеґація має повну рацію, бо дійсно не слід було відбувати засілання якоїнебудь комісії з

поминенням Росії, коли вже Росію визнано за рівноправного члена конференції. Саме це є нечуване в цілій конференції, що союзним державам недостає почуття в тім напрямі, що метод допущування до голосу своїх гостей тільки тоді, коли ця держава запрошуючим подобається, може надати конференції инший характер, як вона повинна мати. Замітка Чічеріна, що мабуть засідань без участи Росії не було, має очевидячки саркастичний характер, бо кождий знає, що такі засідання відбувалися. Наслідком сього російська делегація зробила крок, який може мати далекосяглі наслідки, і загрозила цофненням своїх останніх пропозицій і поворотом до первісних пропозиций, а підчеркнула цей крок ще в цей спосіб, що первісний меморіял, про який Л. Джордж висловився, що є тільки пропаґандою, доручує тепер вже зовсім офіціяльно всім делеґаціям і ґенеральному секретаріятови конференції. Останньої частини ноти Чічеріна инакше розуміти не можна.

Англійський проєкт договору зі совітами на правничім комітеті.

Авас подає: З Ґенуї звідомляють, що комітет правничий нараджувався над англійським проєктом договору зі совітами. Осягнено поважні висліди.

Перша клявзуля цього проєкту, яка відноситься до пропаґанди, вже перше оголошена, з виїмкою параграфу, в якім говориться, що совіти будуть помагати до привернення спокою в Малій Азії, заховуючи строгу невтральність супроти воюючих сторін. Друга клявзуля, яка відноситься до довгів, предвиджує, що кожда держава, яка заанґажована фінансово супроти совітів, означить суму своїх належитостей і її віддасться до оцінки розємному трибуналови. Трибунал цей візьме під увагу воєнні втрати Росії і конечність опізнення сплат супроти розпочатого діла фінансової та економічної відбудови Европи.

Третя клявзуля договору обговорює справу вірительностей чужих нідданих і домагається признання фінансових зобовязань в цім напрямі попередних російських правительств. Четверта клявзуля торкається довгів, які затягнули міста в загальнім інтересі і спірається на тих самих підставах, що й клявзуля попередна.

В клявзулі пятій, яка відноситься до зобовязань відносно приватної власности, представлено домагання, щоби совіти прийняли загальні постанови резолюцій з Канн. Пять инших клявзуль обговорює справу способу сплати зобовязань, домагаючись, щоби виконувано сплати, випускаючи нові 5 проц. облігації, нормовані al pari після 5 літ. Мішана комісія має усталити справу процентів від попередних облігацій.

Французько-англійський-проєкт відбудови Росії.

Предложені політичній підкомісії проєкти укладу з Росією, а то французький і англійський, не представляють таких ріжниць, яких не можна би зі собою погодити. Французький проєкт стверджує, що держави зібрані в Ґенуї провірили совісно та обєктивно проблеми відбудови Росії в цілі привернення мира на цілім европейськім континенті і хотять, щоби російський нарід заняв серед народів Европи своє історичне місце.

Ілюструючи опісля руїну російського господарства, французький проєкт стверджує, що відбудова Росії лежить перш усього в її власнім інтересі. Як лише привернені будуть в Росії ґарантії безпечної промислової і торговельної діяльности чужинців, вони сейчас поспішать їй з допомогою. Нема держави, яка не хотіла би взяти участи в тій допомозі: одні фінансовою помічю, инші торговельною діяльністю, инші скорою відновою підприємчивости для публичного добра, ще инші своїми фаховими силами і т. п.

Допомога має обіймати три области: 1) відбудову рільництва, що домінує над всім иншим; 2) відбудову промислу; 3) відбудову комунікаційних середників, що мають прінціпіяльне значіння. Стверджуючи, що та відбудова вимагає фінансової помочи, французький проєкт пригадує рішення утворення міжнародної фінансової консорції. Крім того деякі держави можуть дати своїм горожанам гроші на діяльність в Росії, до чого дочислити треба приватний капітал.

Опісля французький проєкт формулує в 12 статтях умови, які мала би приняти Росія. Ці умови в значній мірі є ідентичні або згідні з умовами англійського проєкту, що містяться в 10 статтях. Ст. 1. обох проєктів в ідентичних словах зобовязує Росію згідно з постановами в Каннах до занехання всякої пропаґанди і внутрішної інґеренції в инших державах, до занехання всяких спроб піддержування революційних рухів в инших державах, як також до ужиття зі сторони Росії всяких впливів для піддержання привернення мира в Малій Азії і невтральности супроти тамошних воюючих сторін.

Що-до міжнародних довгів англійський проєкт передбачує зведення їх до загальних сум з кождою зінтересованою державою, піддаючи усталення редукції воєнних довгів та їх опроцентування арбітражови спеціяльного розємного трибуналу, котрий в своїм рішенню возьме під увагу страти, понесені Росією підчас війни і підчас заворушень домової війни, як також потребу мораторії. Французький проєкт в тій самій квестії передбачує визнання совітами довгів попередних російських урядів, стверджуючи рівночасно, що вірительські держави готові дати Росії далеко ідучі улекшення щодо сплат і розслідять спільно з Росією справу мораторії та инших середників.

В инших питаннях, що торкаються фінансових зобовязань, оба проєкти, французький і англійський, є в значній части згідні або не відбігають від себе в прінціпіяльних точках. З ріжниць, які заходять між обома проєктами треба згадати отсі: Оба проєкти предвиджують видачу Росією нових 5% облігацій в золоті, при чому одначе англійський означує речинець облігацій на 50 літ, а того не зазначує французький проєкт. Одна з найбільших розбіжностей обох проєктів дотичить права власности давних власників в Росії: чужинців. Французи стоять на ясному й подрібно зясованому становищі беззглядного забезпечення прав давних власників, підчас коли Англійці допускають в певних випадках признання давним власникам лише права вживання їх власности в Росії (usage de propriete). На полі судівництва й забезпечення прав чужинців що до замешкання й торговельної діяльности оба проєкти стоять на принціпі знаних дотичних предложень льондонського звіту знатоків. Що до передмови англійського проєкту належить звернути увагу, що вона в багатьох місцях є ідентична з передмовою французького проєкту, але підчас коли остання підчеркує, що відбудова Росії лежить у її власнім інтересі, англійська підчеркує її значіння для Европи, для якої Росія є необхідним чинником. Англійський проєкт змальовує подрібно рід участи деяких держав у відбудові Росії.

Так отже Франція зможе причинитися до відбудови своїми фаховими силами, організацією й доставами, Італія готова попирати передусім відбудову залізниць та рільничої продукції, Бельгія й инші аліянти прийдуть Росії з поміччю своїми торговельними й промисловими предприняттями. Бельгія могла би вложити в хосен Росії 250 міл. фр., ухвалених на цілі піднесення бельгійського експорту, Японія признала на цілі заохоти до торговлі з Росією 6 міліонів єн і думає помогти ще й иншим робом і Вел. Британія може приноровити до Росії свій закон про улекшення торговлі (Trade Facilities Act), а парлямент міг би евентуально в разі потреби ухвалити побільшення відносних сум. Є ще й инший проєкт кредиту, на основі якого британський уряд був би уповноважений, виплатити або заручити кредит до 26 міліонів фт. штерл., з яких доси запевнена квота 11-ти міліонів.

Преса.

„Хвільові" державники.

„Хвіла Понедзялкова" пускає пробну чутку на тему підготовань польської народової демократії до соймових виборів, в яких по обчисленням народових демократів не приймуть участи східно-галицькі Українці і Жиди. Цю обставину хоче використати народова демократія і переперти до польського сойму представників своєї партії. Не занедбує при тій негоді упечи своєї печені „Хвіля" кажучи, що „населеннє не тільки українське але й жидівське, а також освідомлене польське населеннє Східної Галичини з певністю (?) докладе всяких старань, щоби державу (!) не видати на поталу непочитальних ендецьких демагогів". Помимо своєї політичної „далекозорости" „Хвіля" може перечислитися на своїй подвійній бугальтерії.

Польща.

В повені нот.

Росія не узнає „вцелення" Виленщини.

Польський представник в Москві одержав від совітського комісаріяту закордонних справ ноту такого змісту:

„Польському урядови в момент заключення риського договору був відомий зміст 2. уступу мирового договору поміж Росією а Литвою, заключеного в Москві 12. липня 1920. Згідно з тимже уступом згаданого договору признав російський уряд, що виленська земля входить в склад території литовської републики і завдяки тому російський уряд не може односторонним висловленням своєї волі змінити духа і змісту мирового російсько-литовського договору. Для російського уряду зовсім не є приємливим домагання польського уряду припинити дальший розгляд справ, які доторкають промислового, утілітарного і культурного майна сконфіскованого і евакуованого до Росії з місцевостий, які входять в склад спірної між Польщею і Литвою території.

Істнування дійсного непорозуміння між Польщею а Литвою в справі приналежности тих чи других земель до складу одної або другої зі згаданих держав не може мати міжнародньої, правної вартости для Росії аж до часу, коли польський і литовський уряди не повідомлять російського уряду про закінчення спору".

На повищу ноту відповів польський представник так:

„Польський уряд не допускає думки, щоби які-небудь розумовання чи коментовання 6. і 11. уступу рижського договору могли управнювати російські власти до видання литовському урядови виленського майна тоді, як Вильно, Гродно і їх території є фактично частиною території польської републики, становили від століть, становлять і становитимуть її інтеґральну частину.

Польський уряд ще раз просить о негайне поучення російської делегації в мішаній реевакуційній комісії, щоби вона перестала висувати на засіданнях комісії питаня політичного змісту, та взиває російський уряд до припинення видачі майна підлягаючого на основі рижського договору зворотови з боку Росії в користь польської держави поза границі тої держави і поза територію його походження".

Проти орґанізовання Польщею нападів на Росію.

Польський представник в Москві дістав дня 22. ц. м. таку ноту:

„Рядом нот уряди Р. С. Ф. С. Р. і У. С. Р. Р. протестуючи проти організовання на території Польщі уоружених банд, виконуючих з її території ворожі оружні акти у відношенню до Росії, подавали це до відома польському урядови, роблючи його виключно відповідальним за усі знищення і витрати викликані нападами тих банд на границі совітських републик. Народний комісар для закордонних справ має супроти цього честь запропонувати польському урядови негайне покликання мішаної комісії для розглянення претенсій совітських републик в справі відшкодовання матеріяльних втрат, спричинених нападами банд з території Польщі на границі Росії для доконання остаточного розрахунку".

На повищу ноту відповів польський представник так:

„Польський уряд вважає за невідповідне вертатися до справ уже достаточно вияснених і вичерпаних і тому категорично відкидує пропозицію народнього комісаріяту для закордонних справ".

„Границі Польщі загрожені".

Під таким заголовком доносить польська преса: В понеділок відбудеться засідання провідників соймових клюбів, на якому має бути обговорена справа безпеченства границь Польщі і мілітарних приготовань в ціли їх забезпечення. Це засідання є випливом відомостий одержаних з Ґенуї в звязку з російсько-німецьким договором в Рапальо.

РІЖНІ ВІСТИ.

Поражка червоної армії на Далекім Сході.

З Чіти наспіли такі подробиці про поражку червоних на Далекім Сході: Під натиском військ приморського правительства, червоні неповздержно втікають на північ. Спроба большевиків задержатися при ст. Прохаска скінчилася невдачею. Війська приморського правительства зайняли ст. Ніжино, Кауль, Уссурі і Муравєв-Амурський. Посуваючись на північ передові частини ген. Савицького зайняли вузол Ебергард і продовжають похід на ст. Імань. В руки білих частин попало значне число покинених большевиками ваґонів з мундурами і воєнним знарядом та численні воєнні трофеї. (Рпр.).

Речинець минув.

Дня 30. квітня ц. р. минув речинець платности 30 міліонів рублів в золоті в користь Польщі по думці 13. статті риського договору. Дотепер одначе російський уряд не закомунікував з свого боку поль-

ській делеґації в мішаній, репераційній комісії, в який спосіб виплатить цю квоту.

Большевики стріляють.

„Petit Parisien" доносить з Льондону, що англійський уряд переслав совітському урядови ноту з приводу острілювання біля Одеси большевицькою ескадрою англійського пароплаву Dathet.

Папа для голодних в Росії.

З Варшави доносять, що Польща позволила на безплатний переїзд через польську територію папським делеґатам, які удаються до Росії і на Україну в звязку з допомогою, признаною папою для голодуючих в Росії.

Ватикан і совіти.

„Coriere d' Italia" доносить, що переговори поміж Ватиканом а більшевиками не відносяться до заключення церковної чи політичної конвенції, але до справи вислання місії допомоги Росії.

Недвозначна відповідь д-ра Бенеша.

Співробітник „Temps-у" старався одержати від представників малої антанти відповідь на питання, яке становище заняла би мала антанта на випадок зірвання entente cordiale поміж Францією і Англією. Міністер Бенеш відповів: Благаємо французький уряд, щоби нас не примушував до вибору поміж Францією і Англією. (Тел. Комп.).

Представники совітів вибираються до Ватикану.

До Ґенуї прибув папський делеґат монс. Піццардо, щоби обговорити справу етикети при плянованій візиті совітських делеґатів у папи (В. К. Б.).

Військова умова поміж Німеччиною і Росією істнує?

„Менчестер Дейли Діспеч" довідується, що мимо заперечення військова умова поміж Німеччиною і Росією істнує. На основі цієї умови Німеччина вишле до Росії військову місію для переведення реорґанізації армії і маринарки.

Закон в справі Єгипту.

Радіо з Польдгу доносить: Біл в справі Єгипту прийнято в Палаті Громад в другім читанню.

Не було договору.

„Народні Лісти" демонструють вістку про заключенне торговельного договору поміж Чехословаччиною а сов. Росією і Україною.

Німеччина готова заплатити.

„Матен" доносить з Берліна, що німецький уряд на запит з боку репараційної комісії заявив готовість заплачення рати платної дня 15. мая ц. р. в висоті 50 міліонів мк. в золоті.

Румунія мобілізує?

Радіо Орієнт доносить про заперечення поширених поголосок про мобілізацію румунської армії.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Письмо Чічеріна до Барту.

Париж. (ПАТ.). Справозданець „Матена" з Ґенуї доносить, що Чічерін вчера вечером уложив текст письма до Барту, в котрім м. и. каже, що німецько-російський договір підписаний в Рапальо уважано за акт звернений проти інтересів Франції. Роблено заміт, що він містить тайні військові й економічні умови проти Франції й її союзників. Мимо кількаразових півурядових заперечень зі сторони німецької делеґації і канцлера Вірта, французька громадська думка відноситься до цього договору з недовірям. Тому сов. делеґація в цїли усунення підозрінь, уважає вказаним звернутися до Вас з отсим листом. Сов. делеґація рішуче заявляє, що договір в Рапальо не має ніяких тайних військових і економічних клявзуль і що сов. правительство не зобовязувалося до ніяких учинків проти інтересів Франції або иншого краю, бо в інтересі сов. Росії є заключувати дальші спеціяльні договори, котрі доповнюють договір в Рапальо, створюючи основу для шляхів до мира. Головно щодо Франції, сов. правительство є погляду, що істнує багато справ, спільних обом державам, котрі влекшуть порозуміння. В цьому напрямі йшла політика Росії від більше як 4 літ. Сов. делеґація не може затаювати, що французька політика викликала в опінії совітів живі спротиви, але всетаки не бачить причини до понехання приязних зносин між Францією і Росією. Сов. правительство переконане, що йдучи цим шляхом працюватиме для відбудови світа. Отсей лист подиктувало бажання усунення непорозумінь.

Економічний субкомітет.

Ґенуа. (ПАТ.) Стефані. Перший економічний субкомітет зібрався нині о 1. год. поп. в Паляцо Реалє під проводом Кольората для континування нарад над 45 § льондонського меморіялу знатоків. Слідуюче засіданнє завтра.

Війна в Китаю.

Пекін. (ПАТ.). Авас. 1. V. Проголошено тут военний стан. Тієнтсінські війська здесяткували дві бриґади марш. Цао Кун. Доносять про побіду ґен. Цанг-Цо Лін.

Повінь в Америці.

Нюйорк. (ПАТ.). ВКБ. Повінь в области Місісіпі зростає. Люїзіяна в части під водою.

НОВИНКИ.

— **Конфіскаційні вибрики.** До нашого передплатника гром. Степана Сусука в Богданівці пов. Скалат прийшов дня 27. квітня ц. р. державний поліціянт і сконфіскував один примірник „Громадського Вістника" та „Письма з Просвіти". Були це примірники, що перейшли вже у Львові державну цензуру, і, на питання нашого передплатника, яким правом забирає йому ґазети, поліціянт відповів іронічно, що хоче учитись по українськи. Ми не мали би нічого проти несподіваної жажди знання української мови, як що дотичний поліціянт справді нею запалав, але за безправне конфіскування нашого часопису робимо відповідальною дирекцію поліції, яка повинна врешті поучити свої підвладні органи про їх обсяг ділання та зробити конець льокальним конфіскатам по восвідствах, що відстрашують нам передплатників і підкопують матеріяльно наше видавництво.

— **Через коректорський недогляд** пропущено в новинці п. з. Справді нечуване, уміщеній в попереднім числі нашого часопису, підпис о. о. Івана Завирухи, пароха в Жукові.

— **На 24 годин арешту без заміни** на гривну засудило староство в Рудках п. Стефана Онишкевича, був. посла до Ради держ. і пароха в Куповичах старих за се, що видав свідоцтво вінчання до суду в українській мові. Як схоче староство карати всіх священиків арештом за такі провини, то мусить польська влада добудовувати нові арешти, бо тих, що є, не стане.

— **Порядки в львівському суді.** До редакції приносять нам такий „документ": L. Vr. 3428/21. Wezwanie świadka. (Sprawa karna). — Do Pana Jarosława Iwasieczki we Lwowie. W celu złożenia świadectwa w sprawie karnej przeciw Aleksandrowi C., sprawa polityczna, wzywa się Pana pod grzywną w kwocie 5.000 Mp. i rygorem przymusowego doprowadzenia i zwrotu kosztów tegoż, na dzień 24. IV. 1922. godzina 8. przedpołudniem do tegoż Sądu, sala rozpraw Nr. II. — Krajowy Sąd karny oddz. 6, we Lwowie, dnia 21. kwietnia 1922. — Sędzia śledczy: Dr. Wandycz m. p. L. S. Це прийшло до кількох українських студентів одного дня; гр. Ц. находиться на волі і не підданий ніякому слідству. У вказанім відділі суду ніщо про таке „wezwanie" не знають, а „др" Вандич має бути возним суду. Але печатки автентичні!

— **Ksiądz prałat і політика.** о. Г. парох села, яке є власністю лат. Львівської Капітули, переслав їй звідомлення староства про речинець віддачі йому темпоралій на адресу пралата лат. капітули о. Зайховського. А що адреса була написана по українськи, о. пралат звернув письмо не отвираючи його з такою дописокою: Jak mię poinformowano pismo to ma być do mnie adresowa, ne — zwracam go jako pisane w języku mi nie znanym (!) i nie zrozumiałym.

— **Обдирають народ.** Повітова рада в Турці рішила закупити пару коний з возом і упряжю на урядову обїздку громад. Та найцікавійше, що все те має статись коштом громад, бо потрібні гроші повітова рада рішила добути з усіх мешканців повіту, наложивши по 50 мп., або 3 яєць від господарства. Річ природна, що до цеї нової, непрактикованої в инших повітах драчки українські громади віднеслись з резервою і деякі ще доси не зложили нічого. В результаті по повіті вештаються тепер карні післанці, що грабльять і стягають з громадян, кілько самі хотять.

— **Здичіння польської шкільної молоді.** Українська молодь у Львові навіть на улиці, йдучи в порядку і то під проводом учителя, не є безпечна перед напастями польського шовіністичного загалу. Дня 29. квітня о год. 11·30 переходила кляса I. в. філії акад. ґімназії у Львові під проводом учителя руханки на Замок. І от на узгірю коло ул. Кляшторної посипалися на них не лише обидливі слова але і каміння з гуртка учеників школи ім. Сташіца і Пірамовіча. Що напад з тих шкіл походив, сконстатував учитель.

— **Цифри безробіття.** Німецьке статистичне бюро праці обчислює, що в Европі є тепер 4 міліони, а на цілій кулі зем. 10 міліонів безробітних, яких удержання виносило в 1921 р. 10 міліярдів франків.

— **Залізнича катастрофа.** В останнім часі занотовано в Польщі більше випадків залізничих катастроф. Остання мала місце в вівторок 25. м. м. о 8. год. рано на шляху Краків-Перемишль на стації Ропчиця. Поїзд, який віз польських рекрутів з Кракова до Перемишля наїхав на тягаровий поїзд. Зудар був страшний. Обі машини розлетілися на куски, кільканайцять вагонів розторощених випало з шин. Згинуло на місци 10 жовнірів, 12 тяжко, а 24 легко ранених.

— **З хроніки бандитизму.** В Винярах к. Львова поліціянти ловили двох бандитів: Яроша і Крупу та ранили обох стрілами з револьверів. Тоді Крупа, не хотячи попасти в руки поліції, добив свого товариша й застрілився сам на місци. — В Ставах коло Ніска знайдено на леваді трупа 17 літного Луки Козяли, якого грудь була прошита ножем.

— **„Весняні Вечерниці".** Запрошення на „Весняні Вечерниці", які відбудуться заходом „Союза Українок" і „Українського Товариства Допомоги Еміґрантам", дня 6. мая ц. р. в салях „Народнього Дому" можна одержати в днях 2, 3, 4 і 5. мая між год. 5. а 7. пополудни в салі Тов. „Бесіди".

ОПОВІСТКИ.

ПОДЯКА. Гурток полонених УГА. в Тухолі складає щиру подяку за великод. дари Впов Жертводавцям: з Густу за 18.000 Мп. (300 кор. ч.), з Коломиї 2 великі паки з харчами і 5.000 Мп., з Тернополя 3 великі паки, з Перемишля 20.000 Мп., з Копичинець 15.000 Мп., з Войнилова 8.000 з Кошляків два пакунки, з Барамчич 2500, з Янчина 5000, зі Львова 4000, з Синевідська 1 пакунок. з Стегниківців за „корзінку" з харчами, П-ви Т. за 1000, п. Г. 1000, п. С. 500, п. Л. 1000, і вкінци невідому Добродієви за привезені до табору два пакунки. — Мяцієвич пор.

ЖЕРТВИ

Виказ жертв на будову церкви на львівськім передмістю-Левандівці

О. Баричко Михайло — Щирець 1.150, церков в Щирци 2.855, о. Косоноцький Яків — Подільці 2.000, о. Біцевький Николай — Пациків 4.000, о. Курилас Василь — Жиравка 1.000, збірка в Жиравці 2.606, о. Онишкевич Степан — Куповичі 2.300, о. Моравський Єронім — Орове 2.000, о. дек. Еліяшевшевський — Зашків 2.000, учит. Павлівна Павлина — Зашків 2.000, церков в Зашкові 2.000, о. Волинець М. — Загіречко 4.400, Українські інституції — Бібрка 2.000, о. Кароль Евген — Микулинці 1.000, Уряд. парох. — Комаринка 2.000, збірка з церкви св. Юра 2.652·50, о. Цурковський Богдан — Лошнів 2.000, Макаревич Текля 500, Сабадаш Ілько — Мшана 40, збірка з церкви св. Юра 2.584, збірка з церкви Преображення 1.317, збірка з церкви св. Юра 2.100, збірка з церкви Преображення 6.948 (на школу 2.315), збірка з церкви св. Юра 1.251·50, збірка з церкви Преображення 2.745, Ковалик Филип і Марія з Америки 25.000, Духнич Іван 500, збірка з церкви св. Юра 715, збірка з церкви Преображення 2.127, збірка з церкви св. Юра 2.679, Величковський Теодор 2.500, Андрейчин 1.000, Кордуба 390, збірка з церкви Преображення 5.827, (на школу 1.940), Ребець 1.000. Різник Григорій з Лубянок 1.000, збірка з церкви св. Юра 4.635·50 (на школу 1.540), дар інж. Левинського 6.937·60, Грушка Пел. з Білогорщі 500, збірка з церкви св. Юра 2.199, Базюк Анна 300, Шикова 450, о. Яцишин — Сипянка 4.000, о. Коритко — Ляшки кор. 500, о. Божейко — Ставчани 1.000, збірка з церкви Преображеніа 1.195, збірка з церкви св. Юра 3·065 (на школу 1.070), о. Козанівський П. — Нивиці 4.000, Коляда з Винник 1.000, збірка з церкви св. Юра 2.564 (на школу 855), гості зі Львова на проскурі 13.977 (на школу 4·658), Дицьо — Львів 500, о. Головкевич Іван — Тейсарів 2.000. збірка з церкви св. Юра 4.124 (на школу 1.374). Гайхман Дмитро 1.000. о. Дуркот 3.000, о. Цегельський Антін — Топорів 4.000, о. Охримович Остап — Млиниска 2.000, о. Логінський — Струтин ниж. 2.000, Уряд парох. — Тустановичі 2.500, о. Січинський Лука — Мшана 4.000, отець з під Стрия 4.000, о. Каблак Петро — Нінів 2.020, о. Федорович Кароль — Губичі 4.000, о. Яворський — Рудники 4.000, Салабан — Львів 100, збірка з церкви Преображенія 2.237, збірка з церкви св. Юра 2.407, Вайда Текля — Львів 140, о. Юзич Стефан 2.000, Варшабова 1.000, збірка з церкви св. Юра 4.753 (на школу 1.583), о. Радзикевич 1.000, о. Токар Іван — Підгайці 2.000. — Всего зібрано за час від 15/9 1921 до 15/3 1922: жертв 431.133·60 мп., від місцевих парохіян 579.272·— мар. п. — Разом 1,010.405·60 мар. п. — Стан каси Комітету будови грек. кат. церкви на Левандівці з днем 15. марта 1922: загальна сума приходів 1,681.682·44 мп., загальна сума видатків на будову 1,686.271·60 м. п. — Недобір 4.589·14 мп. — Касієр: Дмитро Гонтар. Голова Комітету будови: о. Евген Гаврилюк.

Видає і за редакцію відповідає [illegible]
З друкарні [illegible] „Діло"